

N:o 29.

Ank. till Riksd. kansli den 24 mars 1892, kl. 1 e. m.

*Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion angående
framläggande af förslag till lag rörande ny lönereglering
för rikets presterskap.*

Till lagutskottets handläggning har Andra Kammaren hänvisat en inom nämnda Kammare af herr *O. W. Redelius* väckt motion, n:o 112, så lydande: »Kongl. förordningen den 11 juli 1862 angående allmänt ordnande af presterskapets aflöning var en riktig välgerning. Den helsades därför med glädje. Den har också verkat mycket godt, hvilket allt blifvit allmänneligen erkändt.

Dock framkom redan 1872 Riksdagens lagutskott med detta uttalande: »Det hade visserligen icke varit emot god ordning stridande, om från början svenska kyrkans presterskap lika med andra statens tjenstemän fått af statsverket uppbära sin aflöning, sådan den genom allmän lag är vorden bestämd». Utskottet tillade dock: »Under en tid, då hvarje svensk undersåte måste tillhöra svenska kyrkan, var det dock utan vidare betydelse, antingen de för detta ändamål erforderliga bidrag af församlingarna erlades till statsverket eller direkt till presterskapet».

Något annorlunda har emellertid förhållandet blifvit genom tillåtelsen att utträda ur statskyrkan och genom tillåtelsen för främmande religionsbekännare att inom riket stifta egna religionssamfund. Från deras sida hafva sedan tid efter annan framkommit yrkanden om befrielse för dissenters från skyldigheten att bidraga till aflöningen åt statskyrkans presterskap af skäl: att denna skyldighet påstått »innefatta en stor orätt-

visa», »strida mot den religiösa fördragsamhetens principer» och »vara oförenlig med andan i gällande lagar» etc. Deremot har å andra sidan framhållits bland annat: att dessa afgifter i fråga äro att anse såsom »avgifter till staten, afsedda till vidmagthållande af en statsinstitution af stor omfattning och djup rot», att presterna numera äro mer statens än kyrkans tjenare, att deras tid och krafter tagas i anspråk lika väl för dissenters räkning som för statskyrkans egna medlemmar m. m., m. m.

Om dessa anförda med flera mer eller mindre viktiga skäl *för* och *emot* vägas mot hvarandra, uppskattas till deras verkliga värde och såmedelst i möjligaste måtto neutralisera hvarandra, qvarstår dock, synes mig, en tydlig förnimmelse af att dissenters fortfarande anse sig lida orätt i nu ifrågavarande hänseende. Medgifvas måste, att *om* och *när* orätt förefinnes, bör allt göras, hvad göras kan, att undanrödja orätten. Ty »hvad lika och rätt är» bör den ene bevisa den andre på alla områden, politiska såväl som kyrkliga och religiösa. Att handla efter denna grundsats är att handla klokt och försigtigt. Till och med om föreställningen om orättvisa är mera inbillad än verklig, är det af vigt, att den undanrödjdes.

Är det anförda riktigt, så ligger deri en stark maning att taga i allvarligt öfvervägande, hvad rättvisan kräfver angående nu ifrågavarande sak. På förhand torde alla kunna enas derom, att dissenters med skäl icke kunna göra anspråk på *större* friheter och förmåner än de, som statskyrkans egna medlemmar åtnjuta, men måste vara belåtna, om de ställas *lika*. Likaledes må man kunna enas derom, att rättigheter och skyldigheter motsvara hvarandra. Om man på denna basis tager i betraktande frågan om afgifter till statskyrkans prester såväl för fastighet som för inkomst af kapital eller arbete och för person, torde lika rätt vederfaras alla, om alla dessa afgifter ingå till statsverket såväl från statskyrkans medlemmar som från dissenters. Sedan må staten gifva lika ersättning åt den ene som den andre för den tjenst man gör staten, utan afseende på om man tillhör statskyrkan eller icke. Huru denna grundsats kan komma att taga sig ut i verkligheten, torde böra skärskådas särskildt med tillämpning på svenska kyrkans presterskap och särskildt med tillämpning på prester eller föreståndare för annat i riket tillåtet religions-samfund.

Hvad först beträffar statskyrkans presterskap, torde saken kunna ordnas sålunda: Ny löneroglering uppgöres. Dervid uppskattas först bostället, der sådant finnes, till sitt verkliga värde. Från dess uppskattade årliga medelafkastning frändrages medelkostnaden för byggnadsskyldighetens fullgörande samt för sådan embets skjuts, som ingen enskild med skäl kan

åläggas prestera. Hvad, som utöfver den så beräknade nettoinkomsten af bostället erfordras till en efter tjenstegrad, embetsåligganden och lefnads-kostnaderna i orten lämpad anständig bergning, fylles af statskassan utan någon som helst direkt afgift från församlingsbornas sida.

Beträffande fränmande religionsbekännare, som bilda egna af staten erkända religionssamfund och antaga af staten godkända församlingsföreståndare, må de till aflöning åt dessa föreståndare af statskassan erhålla lika bidrag, som består statskyrkans egna medlemmar, så att t. ex. om en statskyrkoförsamling om 2,000 medlemmar erhåller i medeltal 2,000 kronor ur statskassan till aflöning åt sin prest, så må en dissenterförsamling, vare sig af metodister eller andra, om 2,000 personer likaledes erhålla af statskassan 2,000 kronor till aflöning åt sin prest eller församlingsföreståndare, med vilkor dock, att denne senare *gör staten samma tjänster* som statskyrkopresten.

Från skyldighet att bygga och underhålla prestgård har jag ock tänkt mig en utväg att befria såväl dissenters som statskyrkans medlemmar på så sätt, att byggnadsskyldigheten öfverflyttas på presterna, d. v. s. här kyrkoherdarne, emedan komministrarne bygga åt sig sjelfve. Men då denna fråga berör förslaget till ny ecklesiastik boställsordning, som Riksdagen för icke länge sedan haft sig förelagd men icke behandlat, emedan den ansågs vara under utredning hos Kongl. Maj:t, är nu ingen utsigt att få den diskuterad i Riksdagen, hvarför jag nu förbigår densamma.

Men den af mig här ofvan framställda hufvudfrågan synes mig vara så stor och af så genomgripande betydelse i flera riktningar och kunna medföra oöfverskådliga verkningar i kommande tider, att den väl förtjenar att komma under offentlig diskussion. I *detta* syfte, men icke af förhoppning att redan vid denna riksdag uppnå något positivt resultat, tager jag mig dristigheten att hemställa, att Riksdagen behagade besluta att genom skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lag angående ny löne-reglering för rikets presterskap på ofvan angifna grunder, och att lönen uppföres på ordinarie stat.»

Såsom motionären sjelf anmärkt, är den fråga, hvarå han genom ofvan intagna motion velat fästa Riksdagens uppmärksamhet, af synnerligen genomgripande betydelse i så väl kyrkligt som socialt hänseende. I saknad af hvarje utredning om de många, sinsemellan olikartade förhållanden, som af frågan beröras, låta sig icke heller de verkningar, som

af ett bifall till motionärens framställning blefve en följd, med någon bestämdhet urskiljas. Redan denna omständighet utgör, hvad motionären ock synes hafva förutsett, för utskottet ett fullgiltigt skäl att vägra motionen sitt understöd. Utskottet har derjemte icke kunnat undgå att finna, huru som den utgångspunkt, motionären valt för sin framställning, lider af en viss ensidighet, då nemligen motionären med hänsyn allenast till deras anspråk, hvilka icke omfatta svenska kyrkans lära och för den skull icke heller vilja bidraga till aflönandet af dess presterskap, förordat en fullständig brytning med den i församlingarnas sjelfbestänningsrätt innerst grundade princip, enligt hvilken sedan uråldriga tider församlingarna inom den svenska kyrkan sjelfva aflönat sina själasörjare. Riktigare hade det enligt utskottets åsigt varit, om motionären — åtminstone företrädesvis — grundat sin framställning på någon inom svenska kyrkans församlingar rådande önskan om åvägabringandet af en dylik brytning. Att en sådan önskan skulle göra sig gällande, måste utskottet för sin del betvifla och finna i denna omständighet ett ytterligare skäl för sin hemställan,

att ifrågavarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 24 mars 1892.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.
